

ii, 11.11); «ela se n'anà a altre qui yasia en aquel ma-
teix *osdals*», *VidesR*, P136v1 (cf. la meua observació,
i més dades en el vol. I, p. 145, d'aqueixa obra); que
és l'estatge privat d'una persona ho mostra clar el con-
text en: «Digues, bon hom, ¿què has fet tu en aquest
món? —Senyor, hun bell *ostal*, hun fort castell, que m
coste tant --- —Mas quan morràs, aquestes obres no t
seguiran, car ací romandran; digues, tal *ostal* tan bell,
qui'l féu? —N'Aytal. —E on és? —Senyor, quan ha
ja que és mort! —E l'*ostal* roman ací», StVicentF
(*Serm.* I, 74.26).

Ara bé aquesta és l'acc. que ha quedat, precisada i
fixada, en llengua d'oc, on *ostal/osdal/oustau* ha es-
devingut la principal denominació de la casa d'habi-
tació, i fins de 'casa' en general: començant ja a les
Corberes rosselloneses, en els pobles fronterers (*mun-
ustal* 'la meua casa' a Vingrau, 1960) i estenent-se fins
a l'extrem Nord alvernès (detalls en Dauzat, *Mél.*
A. Thomas, 1927, 131-6) i per ponent fins al Bearn
(informació completa en Gerster i Wartburg, *VRom.*
ix, 57ss., *ZRPb.* LXVII, 237). Tan fondes arrels pre-
ngué aviat en gascó que hi arribà fins i tot a l'acc. de
'casal dinàstic', 'dinastia' (cf. cat. *reis del Casal de Bar-
celona*): «a dampnare e deshonor de l'*ostau* de Bearn
--- per nós e nostres hers e successors ---», a. 1418
(*Cart. d'Ossau*, p. 122).

En català les bases d'aquesta orientació semàntica
del mot foren antigues ja, i amplíssimes: «e'l dia per
él a mi assignat fo a París, e yo, senyor, tantost fuy
ab él a sson *hosdals*», a. 1330, doc. cancelleresc de 1330
(Finke, *Acta Ar.* III, 546); «la messió qui és a mi ne-
cessària e a aquells qui són de mon *hostal*», Llull
(*Blanq.*, *NCl.* II, 76.7, també ib. II, 164.6; StVicentF,
Serm. I, 127.16). Mentre que en la nostra llengua,
avui tal acc. està extingida, i en canvi la de 'fonda'
ha pres arrels fermes en tot el territori lingüístic.

Només des de les comarques tarrag. cap al S. li va
sorgir, en el nivell popular, un concurrent important
en el castellanisme *venta*, tan imposat allà que són
molts els qui hi entenen que *hostal* pot dir-se només
dels de dins del poble, i si és fora de poblat no ad-
meten sinó *bénta* (Pinell del Broi, 1936); això conti-
nua de ple al llarg del P. Val., sense però que hi man-
quin focus d'*ostál* (qui vagi de Penyagolosa a Morella
podrà dormir pel camí a la *Venta de Petit*, terme de
Llucena, però a l'*Hostal de Montalbana* en el d'Ares);
a la comarca de Gandia es rebutja bastant generalment
l'ús de *venta* (prop d'Oliiva l'*Hostal del Vall Nou* i
l'*H. del Vall de la Ralla*; si bé en algun lloc més pro-
per a la vila no deixa d'haver-hi algun cas de *ventorri-
llo*, 1962). L'estrangerisme prestigiós *hotel*, duplicat
francès d'*hostal*, havia guanyat molt de terreny des
d'abans de 1900 [*DOrt.*]; des de mj. S. xx, *hostal*
reprèn posicions.

Hostaler [S. XIII]: no cal entrar en detalls, o limi-
tem-nos a alguns pocs: pot incloure l'encarregat de
l'al·lotjament en la vida convencional: «venc l'*ostaler* en
lo capítol, e dix a l'abat que gran re de cavallers ---
eren venguts per honrar la festa, e proposaven men-
jar aquell dia en lo monestir», *Blanq.* (*NCl.* I, 277.1);

«En Contastí --- tramès la sua mare, N'Alena, en Je-
rusalem, per so que serqués la Crou --- Fo, aquela,
osdalera, segons que diu Sent Ambrosi: —Aquesta
osdalera fo ajustada per muler a 'N Contastí lo
Veyl — e fo bona *osdalera* aquela, que tant diligen-
ment querec la grípia del Se<n>yor ---», *VidesR*,
109v2, var. *ostelera* B., *stabularia* en l'original llatí;
cf. allí la nota 120. *Hostaleria* [*CostTort.*].

Hostalatge antigament, en particular, 'preu de l'hos-
tatge' [*Damen.*] o 'despesa que fa l'hoste': «Venc
l'amat albergar en l'*hostal* de son amic, e lo majordo-
me demanà-li l'*ostalatge*; mas l'amic dix que son amat
devia ésser albergat en perdó», Llull (*Amic e A.*, *NCl.*
xiv, 47.5); «si lo conductor aurà lodada la bèstia tro-
va a Lèrida o -- altres locs --- e ans que sia a jornada ---
volrà altra bèstia menar e lexar aquela, pot-o fer: mas
és tengut de pagar aquella --- e de fer sos obs a la
bèstia e al home --- de menjar e de beure e de ferra-
dures e d'*ostalatge*», *CostTort.* (ed. Ol., p. 215).

Hostaldat f., ant.: «a la conversió en diner de la
prestació feudal de *host* y cavalcada, se li donà a Vic
lo nom especial de *hostaldat* ---» 1257: «in parrochia
Vici; in loco nominato apud Tennis, in dominio de
ostoldat domini Vicensis episcopi ---»; 1257: «in loco
nominato a Les Fosseles, apud Tennes --- et est de
ostaldat domini Vicensis Episcopi ---» (CaCandi, *Misc.*
HiCat. II, 383), explicació per la qual semblaria més
aviat ser derivat de *HOST* (cf. allà la cita de *hostilitas*);
i potser és així; o bé hi ha confluència i suma de
les dues famílies etimològiques, car tinc nota que *hos-
taldat* f. figura en un doc. de 1078 de la col·lecció
A. Llorens de l'Arxiu de Solsona, amb el sentit d'*hos-
tatge, hostal*. *Hostalejar. Hostal*.

Hostatge [cap a l'a. 1295] «--- quan En P. Calbet
e ls seus anaven al *hostatge* que nafraren un ome del
Talyadel<1>», doc. de Tàrrega (*BABL* VII, 231);
«Yo, com absent / del món, vivint / --- / vell jubileu,
/ mort civilment / --- / per tots tengut / com hom
salvatge, / tenint *hostatge* / en lo meu lit, / prou en-
vellit / ---», JRoig (*Spill*, 172).

Hostatjar: no se sap per què certs puristes fan ro-
segons d'aquest pa tan bo, però en mengen els es-
criptors de la Renaixença més purs i més excel·lents
[1869, dicc. Aguiló]: «d'antic palau, fer-ne una estada
nova / per *hostatjar*-hi el seu amor per sempre», Ma-
ragall (*Nausica*, v. 17, O. C. 1960 I, 207); «portat de
la curiositat, vaig anar a la casa on s'*hostatjava* ---»,
MnVayreda (*Carlinada*, § 5, p. 81); «les portes de
l'edifici, que, per aquell temps, *hostatjava* encara el
Govern Civil, la Duana i l'Administració d'Hisenda,
estaven tancades; en el pati central estava formada una
companyia de carrabiners, «el que el va *hostatjar* a
Miconos» (traduït *hospitem Myconium*), Coromines
(*Prometeu*, pròl., § 3, O. C., 225b6; Terenci, *Hecyra*,
v. 801, amb aplaudiment de Carles Riba); «y anant el
temps, el goig --- s'*hostatjaria* en sa casa ---», Pons
Mass. (*L'Auca de la Pepa*, 179).

Se sent a les comarques de llenguatge més antic i
catalanes: «a la balma de Roca-redona s'hi pot *astocá*
10 o 20 persones» (amb metàtesi de les vocals) Pa-